

Siyah Lale

SİYAH LÂLE (Özet, tanıtım, inceleme)

Yazar: Alexandre Dumas

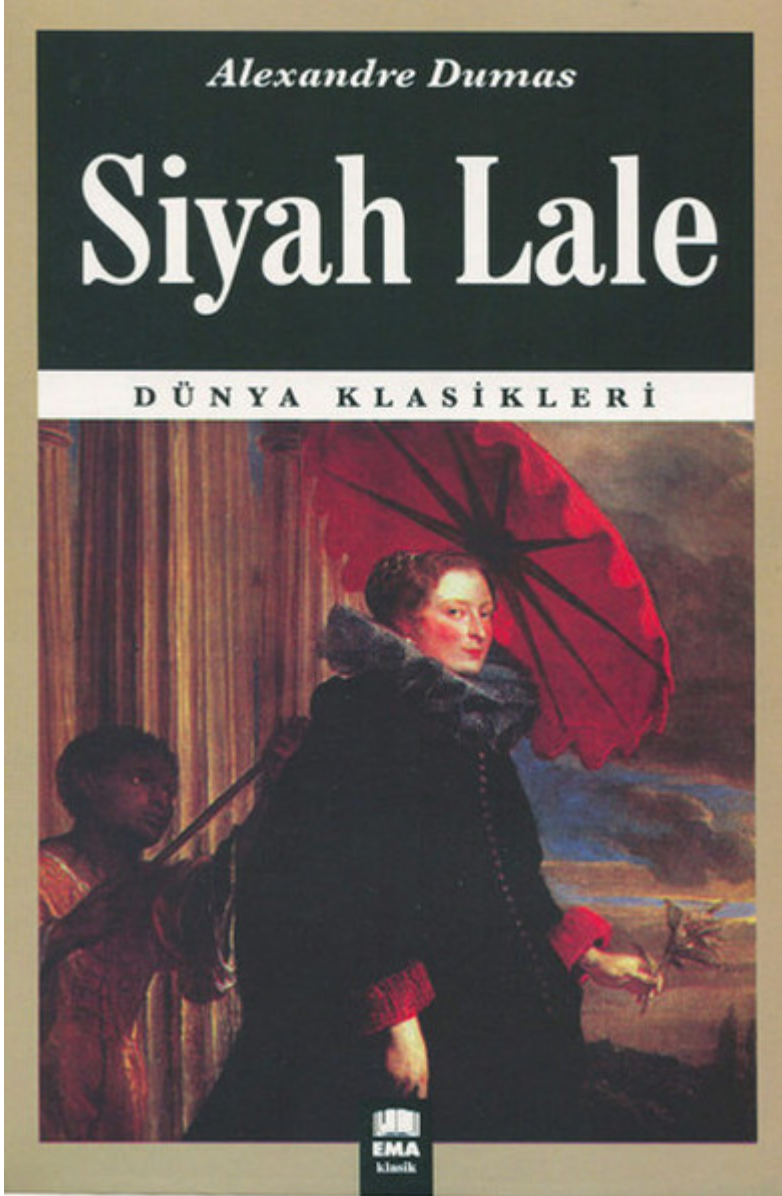
Türkçesi: Onur Şen

Yayınevi ve Basım Yılı: Antik Batı Klasikleri, Lacivert Yayıncılık, İstanbul 2007

Sayfa Sayısı: 240

“ Bazen bir insan ‘çok mutluyum’ diyemeyecek kadar çok acı çekmiş olabilir.”

Alexandre Dumas'nın Antik Batı Klasikleri'nden çıkan **Siyah Lale**'sini yıllar sonra tekrar okumaya karar verdim. Bu kararımda İskender Pala'nın Katre-i Mâtem romanını okumam etkili oldu. Her iki roman da lâleleriyle ün yapan uluslarının tarihinde yaşanan olaylarla ilişkilendirilerek kurgulanmış. Herhangi bir romanın geniş özetini okuduktan sonra asıl romanı okumak istemeyenlere bu özetini tavsiye etmem çünkü özeti oldukça geniş tuttum.

Siyah Lale Romanının Konusu

Metnin ana düşüncesi, Siyah Lâle'nin yetiştirilmesi ve çalınması etrafında şekillenen olaylar dizisiyle, insan doğasının hırslarını, ihaneti ve adalet arayışını anlatmasıdır. Siyah Lâle'nin peşindeki rekabet, ihanet ve adalet arayışı, karakterlerin kendi iç dünyalarında yaşadıkları çatışmalarla birleşerek okuyucuya insan doğasının derinliklerini keşfetme fırsatı sunar.

Siyah Lâle Özeti

Siyah Lâle, 1672 yılının Mayıs ayında Hollanda'da lâle yetiştiren kişilerin çevresinde gelişen ve siyasi halk isyanını da içine alan olaylar dizisi ile başlıyor.

1579'dan bu yana Başşehri Lahey olan ve cumhuriyetle yönetilen Hollanda Eyaletler Birliği, 14. Louis'nin kral olduğu Fransa ile savaş halindedir ve yapılan son savaşı Fransa kazanmıştır. Eyaletler Birliği, Fransa'ya bağlı bir başvekil tarafından yönetilir. Halk bu durumdan hiç hoşnut değildir. Kaybedilen savaş nedeniyle zor günler geçiren ve kıskırılan halk, cumhuriyet yönetimini sorumlu tutmaktadır.

Yönetim, uzun mektuplaşmalar sonrasında Louis ile anlaşma yapmaya razı olmuştur. Bu durumu fırsata çevirmek isteyen ve Fransa'ya kafa tutan Orange prensi William, halkın genel vali olarak görmek istediği kişidir. Prens William, İngiltere Kralı 1. Charles'in torunu ve Kral 2. William'ın

oğludur. Hollanda kralının eski başvekili (başbakan, başyargıç) cerrah Tyckeleer attığı iftiralarla, Eyaletler Birliği'nin mevcut başvekili Jhon De Witte ve yine meclis üyesi olan kardeşi Cornelius De Witte'i halkın gözünde suçlu duruma düşürmüştür.

Jhon De Witte, suikasta uğrar ve yaralı kurtulur. Başvekil Jhon De Witte ve kardeşi, daha önce iptal ettikleri genel valilik makamının, yapılan baskılar üzerine tekrar yürürlüğe sokulmasına istemeyerek razı olurlar. Böylece Prens Wiliam'ın önü açılır. Oysa Prens William'ın eğitimini ve devlet adamı olarak yetiştirilmesini Başvekil Jhon De Witte üstlenmiştir.

Cornelius De Witte, Lahey'de halkın tepkisinin arttığı günlerde ileride yaşamayı düşündüğü baba evini gözden geçirmek gerekçesiyle Dort kentini ziyaret eder. Yanında götürdüğü gizli görüşme belgelerini, üzeri mühürlü olarak ve açılmaması kaydıyla vaftiz oğlu Cornelius Van Baerle'ye teslim eder. Böylece belgeleri güvence altına aldığını düşünür ve tekrar Lahey'e döner.

Prens William'ı öldürtmek üzere katil tuttuğu sonra da vazgeçtiği iddia edilen Cornelius De Witte tutuklanarak şehirdeki Buitenhof Hapishanesi'ne konur. Yargılama sonunda, Prens Villiam'ı öldürtmek istediği ama bundan pişmanlık duyarak vazgeçtiği gerekçesiyle sürgün cezasına çarptılır.

Jhon De Witte, kardeşinin sürgüne gönderileceği gün onu teslim alıp bir gemiye bindirmek amacıyla hapishanenin yolunu tutar. Şehirde büyük bir hareketlilik vardır. Silahlı asker, sivil bir sürü öfkeli insan Cornelius De Witte'in sürgüne gönderilmesini hazmedemeyip kendileri ceza vermek için sel gibi hapishaneye akarlar.

De Witte kardeşlerin ülkeyi terk ederek haksız elde ettikleri serveti yurt dışında yiyeceklerine dair yeni bir söylenti yayılır. Böylece Jhon De Witte de hedef gösterilir. Van Baerle, babasının ölmeden önce yaptığı vasiyeti üzerine, askerlikten ve siyasetten uzak yaşamakta çiftliğinde tarımla uğraşmaktadır. Doktor olduğu halde kendisini lâle yetiştirmeye adanmıştır. Ailesinden kalan mirasın bir kısmını hayır işlerinde harcamaktadır.

Haarlem Çiçekçilik Cemiyeti, lâle festivali için yüz bin florin ödüllü siyah lâle yetiştirme yarışması düzenler. Van Baerle, siyah lâleyi yetiştirmek için çalışmalara başlar. Ödülü alması halinde bir kısmını Dortlu yoksul insanlar bir kısmını da lale bahçesini geliştirmek için kullanacaktır. Yaptığı aşılama ve deneyler iyi yolda olduğunu gösterir. Van Baerle'nin kiskanç komşusu lâle yetiştiricisi Bay Boxtell de ödülün peşindedir. Isaac Boxtell'in önceki başarıları, Van Baerle'nin elde ettiği başarılar nedeniyle unutulmuştur. Siyah lâleyi kendisi yetiştirerek eski şöhretine tekrara kavuşmayı ister. Van Baerle'nin başarısız olması için planlar yapar, onun huzurunu bozmak ister.

Ayaklarını iple birbirine bağladığı kedileri geceleyin Van Baerle'nin lâle bahçesine salar. Kediler sağa sola koşururken lâleleri biçer. Van Baerle çok üzülür. Boxtell bundan mutluluk duyar. Boxtell, pes etmeyen Van Baerle'nin siyah lâle üretmede çok ilerlediğini görünce kendi deneylerinden vazgeçer ve bir teleskop alarak komşusunu gizlice izlemeye başlar. Van Baerle'nin Boxtell'in planları ve yaptıklarıyla ilgili işlerden haberi yoktur. Daha önceleri aralarında arazi yüzünden anlaşmazlık çıktığı için görüşmeyen bu iki komşudan Van Baerle nihayet üç adet soğana ulaşmış ve lâle festivalinde siyah lâleyi heyete göstereceğine kanaat getirmiştir. Boxtell, bir yolunu bulup soğanları çalmak ister. Teleskobuyla onun özel tohumlarını sakladığı kurutma odasını dahi görebilmektedir.

Bu gözetlemeler sırasında, Cornelius De Witte'in Dort kentine geldiğini, kurutma odasında bazı evrakları gizlice vaftiz oğluna verdiğini ve çekmecede soğanların arkasına sakladığını görür. Aradan bir süre geçince Cornelius De Witte'in tutuklanmasıyla komşusuna emanet edilen kağıtlar arasında bir ilgi kurar ve suç ortağı olduğu gerekçesiyle Van Baerle'yi ihbar eder. Böylece komşusu

tutuklanırsa soğanları alma imkanı bulacaktır.

Jhon De Witte, yanında hizmetkârı Craeke olduğu halde sürgün kararı verilen kardeşini almak için hapishaneye vardığında meydanın ve hapishane girişinin isyancılarla dolu olduğunu görür ve arka kapıdan gizlice içeri girerler. Başgardıyan Gryphus ve kızı Rosa yol gösterir. Rosa, tutuklu Cornelius De Witte'e saygıda kusur etmemiş, onun takdirini kazanmış genç ve güzel bir kızdır. Gittikçe artan gürültüler üzerine pencereden dışarı bakarlar ve halkın kendilerini öldürmek için hazırlandıklarını görürler. Cornelius De Witte, İncil'den kopardığı bir sayfaya vaftiz oğlu Van Baerle'ye verilmek üzere imzalı bir mesaj yazar. Kendisine emanet bıraktığı belgeleri açıp okumadan yakmasını, aksi takdirde okuyana ölüm getireceğini yazar. Mektubu verdiği hizmetkârı Craeke'ten canı pahasına yerine ulaştırmasını ister. İsyancı halk hapishaneye girip mahkumu almak isterler ancak güvenlik duvarını aşamazlar.

İki kardeş, hapishanenin arka kapısından gizlice çıkarlar. Arka sokakta bekleyen bir arabaya binerek ara sokaklardan şehir dışına çıkıp limanda bekletilen gemiye ulaşmak isterler. Prens William, tek tek dolaşarak şehir kapılarının kapatılması emrini vermiş ve anahtarları almıştır. De Witte kardeşler çıkış yolu bulamazlar ve isyancılara yakalanırlar. İsyancılar De Witte kardeşleri parça parça ederler, cesetleri darağacından asarlar. Etleri doğranarak isyancılar tarafından paylaşılır, hatta parayla hatıra olsun diye satılır.

Craeke, son anda mektubu Van Baerle'ye ulaştırır ve okuyup hemen gereğini yapmasını ister ve oradan uzaklaşır. Bu sırada evi savcılık askerleri tarafından kuşatılır. Uşağı, Van Baerle'den pencereden atlayıp kaçmasını ister. Van Baerle yere düşen soğanları toplamaya çalışırken vakit kaybeder. Soğanları, okuma fırsatı bulamadığı mektuba sararak göğsünde saklar. Pencereden atlayıp kaçmaya yeltenirken askerler içeri girer ve onu tutuklar. Çekmecedeki belgelere el konur. Boxtell, tutuklanıp götürülen komşusunun evine gece yarısı gizlice girer fakat soğanları bulamayınca çılgına döner.

Van Baerle, Lahey'e götürülür ve aynı hapishanede aynı hücreye atılır. Suç ortağı iddiasıyla yargılanır. Belgeleri vaftiz babasının emanet olarak verdiğini, içeriğini bilmediğini, saklamak için lâle soğanı kurutma odasındaki çekmeceye kendisini koyduğunu söyler. Baskı altındaki mahkeme heyeti onu işbirlikçi vatan haini olarak idama mahkum eder. Vaftiz babasının kendisine gönderdiği mektubu okumayı aklına hiç getirmez. Halk sokaklara dökülmüş, bir idam daha görmek için sabırsızlanmaktadır. Rosa, yemek getirip götürürken Van Baerle'ye yakınlık duyar. Van Baerle göğsünde sakladığı soğanları sarılı olduğu kağıtla birlikte, masumluğundan ve samimiyetinden etkilendiği Rosa'ya verir. Soğanların öneminden ve ödülünden bahseder. Bu parayla hapishane dışında kendine bir yuva kurmasını öğütler.

Boxtell, soğanların peşine düşerek Lahey'e gelir ve cellada rüşvet verip yasal yakını sıfatıyla mahkumun üzerinden çıkacak her şeyi alması konusunda anlaşılır. Görevlilere para verip idamı en önde izleme imkanı bulur. Van Baerle idam edilecekken Genel Vali Prens William tarafından gönderilen mektup okunur. Genel Vali, yetkisini kullanarak mahkumun idam kararını kaldırmış, ömür boyu hapis cezasına çevirmiştir. Cezasını çekmek üzere Dort kenti yakınındaki siyasi mahkumların kaldığı Loevestein Kalesi'ne gönderilir. Akıllı Rosa'da ve siyah lâle soğanlarında kalmıştır. Penceresine konan güvercinlerin Dort kentinden geldiğini ve tekrar oraya uçtuklarını fark eder. Dort kentindeki komşusu Boxtell'in bahçesinde yetiştirdiği, zaman zaman kendi lâle bahçesini eşeleyen güvercinler olabileceğini düşünür. Yakaladığı güvercinlerin ayaklarına yaşlı hizmetçisine ve Rosa'ya hitaben minik mektuplar yazar.

Mektuplardan biri Rosa'ya ulaşır. Rosa, Prens William Dan, kır evini çekip çeviren teyzesinin yardımıyla babasının şehir hapishanesinden hava değişikliği gerekçesiyle Loevestein hapishanesine

tainini rica eder. Prens bu ricayı kabul eder. Nihayet bir gün Rosa, Van Baerle'yi ziyarete gelir. İkisi de bu karşılaşmadan çok heyecan duyarlar. Rosa, babasının kaleye nasıl tayin olduğunu kısaca özetler ve artık her gün görüşebileceklerini söyler. İdam edilmediğine göre soğanı asıl sahibi olarak kendisine geri vermek istediğini söyler.

Van Baerle, soğanlardan birinin Rosa'da kalmasını , ikincisinin kağıda sarılı olduğu halde çok güvenli bir yerde saklanmasını ister. Üçüncü soğanı da hücrelerinde kendisi yetiştirmeye karar verir. Babası uyuduktan sonra her gece bir saat kadar hücrenin dışarıya bakan demir parmaklıkları önünde buluşurlar. Rosa'dan ziyaretleri sırasında bir saksı ve istediği topraklardan getirmesini ister. Aylar haftalar geçer. Rosa'ya buluştukları her gece İncil üzerinden okuma ve yazma öğretir. Bu İncil, De Witte'nin idam olmadan önce boş bir sayfasını kopararak vaftiz oğlu Van Baerle'ye mesaj yazdıktan sonra Rosa'ya hediye ettiği İncil'dir.

Boxtell tüccar kılığında kaleye gelerek Jakob Efendi olarak başgardiyana ahbaplık kurar. Kızına talip olduğunu onunla evlenmek istediğini söyler. Jakob Efendi, kalede tutuklu olan Van Baerle'nin şeytanla işbirliği yapan ve prens Prens William'ı öldürmek isteyen bir cani olduğuna inandırır. Van Baerle'ye aşık olan Rosa, bu çirkin ve kambur adamla evlenmeyi istemez. Babası bu teklifi zamana bırakır. Buxtell'in asıl amacı soğanları ele geçirmek olduğu için beklemeyi kabul etmiş görünür.

Rosa'nın Van Baerle ile görüştüğünü fark eder ve onu takibe alır. Rosa, kendisine bir talip çıktığını Van Baerle'ye söyler. Jacob Efendi'nin doldurduğuna gelen Başgardiyana Gryphus hücrede arama yapar ve saksıyı görür. İçinde bir şey sakladığını düşünerek soğanı bulur ve ayağının altında ezer. Rosa'nın Van Baerle ile görüşmesini yasaklar. Mahkumun zindanda lâle yetiştirmek istediğini, bunu fark ettiğini ve soğanı ezdiğini Jakob Efendiye anlatır. Jakob çılgına döner. Diğer soğanları ele geçirmenin planlarını yapar.

Rosa, kendi penceresinin önündeki bahçeye gizlice bir şey ekiyormuş gibi yapar ve Buxtell'i gözetler. Buxtell'in gece yarısı kazdığı yeri eşelediğini görür ve bunu Baerle'ye söyler. Rosa, Van Baerle'den uzak kaldığı günlerde ikinci soğanı odasında bir saksıda yetiştirir, lale simsiyah ve lekesiz bir şekilde açar. Bir fırsatını bulup pencerenin önüne getirerek siyah laleyi asıl sahibine gösterir. Van Baerle çok sevinir. Rosa tarafından Haarlem Çiçekçilik Cemiyeti Başkanı Van Herysen'e Siyah Lâle'nin yetiştirildiği, güvenlik nedeniyle kalede tutulduğunu, bizzat kendisinin gelerek almasının rica edildiği bir mektup yazılır.

Van Baerle Rosa'ya odasını kilitli tutmasını ve anahtarını sürekli yanında bulundurmasını tembihler. Rosa, mektubu bir haberciye vermek için dışarı çıktığı sırada Buxtell (Jakop Efendi) daha önce bal mumu yardımıyla benzerini yaptığı anahtarla kapıyı açar ve lâleyi çalar. Saksıyı değiştirir ve ödülü almak için Harlem'e hareket eder. Rosa, oda kapısının kilitli olduğu halde lâlenin çalındığını Van Baerle'ye anlatır. Van Baerle büyük bir yıkım yaşar.

Boxtell, zarar görmesini istemediği lâleyi yosunlarla desteklediği bir kutuya koyarak dikkatli bir şekilde sürdüğü arabayla Haarlem'e ulaştırır. Bir otele yerleştikten sonra ziyaretine gittiği Başkan Van Herysen'e siyah laleyi yetiştirdiğini ve ödülü almak istediğini söyler. Başkan, lâlenin festival öncesinde özel jüri tarafından inceleneceğini bu nedenle bulunduğu otelde bir süre daha bekletilmesi gerektiğini söyler.

Rosa, Van Baerle ve babasından habersiz olarak çeyizi için biriktirdiği parasını ve dantellerinin arasında sakladığı kağıda sarılı üçüncü soğanı göğsünde saklayarak emanet bir atla babası uykuda iken yola çıkar. Verdiği mektubu kayıkla götürülen ulağa yetişir, mektubu alır ve ondan kendisine yol arkadaşı olmasını ister. Birlikte Lahey'in yolunu tutarlar. Rosa ve arkadaşı Başkan Van Herysen'in ofisine giderler. Rosa, Başkana çalınan Siyah Lale'yi anlatır ve onu geri istediğini söyler. Başkan bu

iddialara inanmak istemez. Bu sırada Siyah Lâle'nin yetiştirildiğini ve Haarlem'e getirildiğini duyan Prens William, başkanı ziyarete gelir ve tartışmaya tanık olur.

Boxtell, başkanlık konutuna çağrılır. Prens huzurunda iki tarafın iddiaları dinlenir. Rosa, komiteye kendisi İsaac Boxtell olarak tanıtan kişiyle kaleye gelip kendisine talip olan Jakob Efendinin aynı kişi olduğunu öğrenir. Rosa ve Boxtell karşılıklı olarak birbirini suçlarlar. Prens Villiam, Rosa'nın babasının tayini konusundaki ricasını hatırlar ve onun daha önceden mahkumla tanıştığını öğrenir. Rosa, son delil olarak üçüncü soğanın varlığını kanıtlamak için koynunda sakladığı kağıt sarılı soğanı çıkarır. Kağıtta yazılanları ilk defa o zaman fark eder.

Prensten okumasını ister. Prens Villiam, Van Baerle'nin savunma sırasında doğru söylediğini ve haksız yere mahkum olduğunu anlar ve başkana gerekli talimatları verdikten sonra gözden kaybolur. Bu sırada Van Baerle, Rosa'nın odasında kilitli tutulduğunu, Baş gardiyan da kızının Jakob Efendi tarafından kaçırıldığını düşünür.

Başgardiyana elinde bir sopa olduğu halde hıncını çıkarmak için kendi kendine yüksek sesle çiçeklerin ilahisini okuyan Van Baerle'nin hücrelerine gelir ve aralarında bir tartışma çıkar. Van Baerle sopasını elinden alır. Gardiyan bıçak çeker. Van Baerle sopayla kendini savunur ve gardiyana döner. Bu sırada diğer muhafızlar gelerek gardiyana kurtarır ve zabıt tutarlar. Tartışma sürerken yanında askerler olduğu halde bir subay gelir, nakil kağıdını kale yetkilisine verir ve tutuklunun Prens'e götürüleceğini söyler. Kaledekiler mahkum idam edilecek diye sevinirler. Van Baerle de idam edileceğini düşünür. Yol boyunca subay ve askerler mahkuma hiçbir bilgi vermezler.

Prens William, Rosa'yı makamına çağırır. Van Baerle ile olan ilişkisini sorgular, bir mahkumla evlenmek isteyip istemediğini sorar. Olumlu yanıt alınca iki gün sonra yapılacak festival için hazırlanmasını ister ve kendine güzel bir gelinlik alması için ona para verir.

1673 yılının 15 Mayıs'ında beklenen an gelmiştir. Halk büyük coşku içindedir ve Siyah Lâle'yi görmek ve yetiştiricisini tanımak için sabırsızlanmaktadır. Başkan Hersyen bütün hazırlıklarını Boxtell adına yapar. Boxtell de orada bulunan Rosa ile göz göze gelmemeye çalışır. Boxtell, lâle için alacağı ödülü ve Siyah Lale'ye Genel Vali Prens William tarafından Boxtella adının verileceği anı düşünür. Lâle, Genel Vali'nin tahtı önündeki bir kaidenin üzerine konur. Halk merakla ve coşkuyla bu soylu Siyah Lale'yi izler.

Van Baerle'yi taşıyan araba festival gününde Haarlem'e ulaşır. Van Baerle kalabalığın festival nedeniyle olduğunu ve siyah lale ödülünün bugün verileceğini subaydan öğrenir. Subaydan ısrarla lâleyi yakından görmek için izin ister. Rosa'sından çalınan lâle olup olmadığını merak etmektedir.

Bu sırada Prens William, festival alanına gelir. Subay, Prens'e kendi emriyle getirilmesini istediği siyasi mahkumun arabada olduğunu söyler. Van Baerle, Prense yalvararak Siyah Lale'yi görmek istediğini, daha sonra canını alınmasını söyler. Prens, gardiyanını öldürmeye kalkışan mahkum sen misin diye sorar, Van Baerle utancından yüzüne bakamaz. Prens, mahkumun Siyah Lâle'yi görmesine ve töreni izlemesine izin verir. Ödül töreni başlar. Prens Rosa'nın adını duyurur. Boxtell baygınlık geçirerek başkan Van Herysen'nin ayakları üzerine düşer ve ölür.

Van Baerle, Rosa'nın çiçek çalındı diye kendisini kandırıldığını ve ödüle tek başına sahip çıkarak aşklarına ihanet ettiğini düşünür. Komşusu Boxtell'i de görür ancak onun lâleyi çalan kişi olduğundan haberi yoktur. Prens, altı adım ileride askerlerin arasında duran mahkumu kürsüye getirtir ve Rosa ile ellerini birleştirir. Çiçeği bulan Van Baerle'yi ve yetiştiren Rosa'yı tebrik eder. Van Baerle'nin artık özgür olduğunu, el konulan mülkünün geri verileceğini söyler. Rosa'nın babası, kendisini sopayla döven Van Baerle'yle Vali aracılığıyla barıştırılır. Rosa ve Van Baerle evlenirler. Baş gardiyana hapisanedeki görevi yerine lâle bahçesini koruma görevi verilir.

Siyah Lale Kişi Kadrosu (Karakterler)

CORNELIUS DE WITTE:

Asıl mesleği mufettişliktir. Eyaletler Birliği başkanı Jhon De Witte'nin kardeşidir. Dort kentinde belediye başkanlığı yaptıktan sonra Cumhuriyetle yönetilen Hollanda Eyaletler Birliği başkenti Lahey'de meclis yeliğine terfi etmiş kral hanedanından vatansever bir soyludur. Yine Dort kentinden olan Dr. Van Baerle'nin vaftiz babasıdır. Yönetimde iken savaş halinde oldukları Fransa ile yaptıkları yazışma belgelerini saklaması için Vaftiz oğlu Van Baerle'ye emanet etmiştir.

Genel Vali olmak isteyen ve halk tarafından desteklenen Prens William'ı öldürmek istediği gerekçesiyle tutuklanır, ve sürgün cezasına çarpıtılır. Cerrah eski başyargıç Tyckelaer'ın kurduğu tuzağa düşer.

JHON DE WITTE:

Hollanda Eyaletler Birliği Başkanıdır. Halk, Fransa ile yapılan savaşın kaybedilmesinin sebebi olarak De Witte kardeşleri sorumlu tutmaktadır. Yayınladığı bir fermanla genel valilik makamını kaldıran Jhon De Witte, bu umutla yaşayan Prens Villiam'ın nn kesmiştir. De Witte kardeşler, Prens William yanlılarının attığı iftiralar sonucunda halkın tepkisi çekmiş, Fransa ile anlaştıkları ve Prens William'a karşı oldukları gerekçesiyle halk ayaklanmasına neden olmuşlardır. Halk isyanında ldrlr.

VAN BAERLE (CORNELIUS VAN BAERLE):

Yirmi sekiz yaşında eli ayağı düzgün bir soyludur ve romanın asıl erkek kahramanıdır. Mesleği doktorluktur. Babasının vasiyeti üzerine siyasetten ve devlet işlerinden uzak bir hayat yaşamaktadır. Ailesinden kalan servetle geçinmekte, doğum yeri olan Dort şehrinde lale yetiştiriciliği yapmaktadır. Cornelius De Witte'in vaftiz oğludur. Vaftiz babasının saklaması için verdiği içeriğini bilmediği üzeri mühürlü belgeleri, laleleri kurutmak için kullandığı ve kendisinden başkasının girmedeği odada saklar. Haarlem iekiler Cemiyeti tarafından düzenlenen lekesiz siyah lale yarışmasını kazanmak için aşılama deneyleri yapar. Kıskaç komşusu Boxtell tarafından gizli yazışmaları sakladığı gerekçesiyle ihbar edilmiş ve vatana ihanet suçuyla tutuklanmıştır. Başgardıyan Rosa'nın yardımıyla siyah lale yetiştirilir, Van Baerle'nin masum olduğu anlaşılır. Rosa ve Van Baerle evlenirler mutlu bir hayat sürerler.

ROSA:

Hapishanenin başgardıyanı Gryphus'un 18 yaşındaki genç ve güzel kızıdır. Akıllı ve aynı zamanda duygusaldır. Van Barle'ye aşık olur. Ondan okuma yazma öğrenir. Van Baerle'nin gizlice verdiği soğanlardan siyah laleyi odasının da yetiştirir. Boxtell'in bütün oyunlarını bozar. Van Baerle'nin masum olduğunu ispatlar.

PRENS WILLIAM:

Eyaletlerden oluşan ve cumhuriyetle yönetilen Hollanda 'da Genel Valilik umutları besleyen ağırbaşlı eğitimi hırslı ama iten pazarlıklı bir yirmi iki yaşında bir gençtir. İngiltere kralının torunudur. Halk kalkışmasından ve De Witte kardeşlerin öldürülmesinden sonra Genel Vali olarak Hollanda tahtına oturmυřtur. Genel Vali olmak için De Witte Kardeşlerin tutuklanmasına istekli olmuş, linç edilmelerine göz yummuştur. Fransa'dan intikam almayı amaçlamaktadır. Rosa'nın sunduğu deliller sayesinde Van Baerle'nin masum olduğuna inanmış, yetkisini kullanarak onu zgr bırakmıştır.

İSAAC BOXTELL (JAKOB EFENDİ):

Siyah Lale'yi yetiştirmek için komşusu Van Baerle ile yarışan ama istediği sonucu elde edemeyince Van Baerle'nin yetiştirdiği soğanlarını çalıp siyah lale ödülünü almak isteyen kötü bir kişidir. Yaşlı, kambur, çirkin bir adam olmanın yanında kıskanç, hırsız ve yalancı biridir. Lale soğanlarına ulaşmak için Başgardiyana dostluk kurar ve Rosa ile evlenmek istediğini söyler.

BAŞGARDİYAN GRYPHUS:

Hapishane başgardiyanıdır. Rosa'nın babasıdır. Kendini uyanık zanneden kaba kuvvet yanlısı, dar görüşlü cahil bir insandır.

BAŞKAN VAN HERSYEN :

Haarlem Çiçekçiler Cemiyeti başkanıdır. Yüz bin florin ödüllü Siyah Lale yarışmanın komisyon başkanıdır. Gösterişe düşkün, kibar davranan soylu ve yaşlı biridir.

CERRAH TYCKELAER:

Eski baş yargıç ve kiral vekilidir. De Witte kardeşlerden nefret etmektedir. Attığı iftiralarla halkı sokağa dökmüş De Witte kardeşlerin katledilmesine yol açmıştır.

ALBAY TILLY:

Jhon De Witte'nin kaldığı Buitenhof hapishanesini koruyan askeri birliğin Fransız komutandır. İsyancıların hapishaneye girmesini engeller.

Siyah Lale Olay Örgüsü

*Eyaletler Birliği başkanı Jhon De Witte ve Van Baerlenin vaftiz babası meclis üyesi Cornelius De Witte halk tarafından Lahey'de linç edilmeleri.

*Dort kentinde yaşayan ve Siyah Lale yarışmasına hazırlanan Van Baerle'nin kıskanç komşusu Isaac Boxtell tarafından ihbar edilmesi.

*Tutuklanan ve idama mahkum edilen Van Baerle'nin cezasının Prens William tarafından ömür boyu hapse çevrilmesi .

*Van Baerle'nin Başgardiyanın kızı Rosa ile tanışması ve birlikte siyah laleyi yetiştirmeleri.

*Boxtell'in Siyah Lale'yi çalarak Harlem'e gidip ödülü almak istemesi.

*Rosa'nın Lale soğanının peşine düşmesi ve gerçekleri ortaya çıkarması.

*Rosa sayesinde Van Baerle'nin suçsuz olduğunun anlaşılması ve itibarının geri verilmesi.

*Rosa ile Van Baerle'nin mutlu bir yuva kurmaları.

Mekân

Dort Kenti: Van Baerle'nin evi, lale bahçesi ve kurutma odası.

Bokstell'in evi.

Lahey: Başkanlık sarayı, cadde ve sokaklar, Buitenhof hapishanesi, şehir meydanı.
Haarlem: Siyah Lale yarışmasının düzenlendiği şehir. Başkanın konutu, Boxtell'in kaldığı otel, festival alanı, su kanalları.

Loevestein hapishanesi:

Rosa'nın odası, Van Baerle'nin hücresi, Başgardıyan'ın evi , Rosa'nın odası ve küçük bahçesi.

Zaman

Romanda kronolojik bir zaman vardır. Romanın asıl kurgusu 1672 yılının Mayıs ayında başlar ve 1673 yılının 15 Mayıs'ında çözülen düğümle sonlanır. Son sayfada ise kahramanların nasıl bir hayat sürdükleri kısaca özetlenir. Farklı şehirlerde eş zamanlı olarak anlatılan olaylara yer verilmiştir. Mesela Lahey'de De Witte Kardeşler linç edilirkenDort kentindeki Van Baerle, Siyah Lale'yi yetiştirme çabası içerisindedir.

Dil ve Anlatım

Roman 33 bölümden oluşmuş ve her bölüme bir başlık verilmiştir. Birinci bölümün başlığı " Minnettar Bir Halk"tır.

Romanın başında iki sayfa halinde yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgilere göre Yazarın "roman fabrikası" olarak anıldığı ve 300 kadar roman yazdığı belirtiliyor. Romanın olay örgüsünü ve kurgusunu kendisi belirliyor, açılımını sekreterleri yapıyormuş. Kendisi daha sonra gerekli düzeltmeleri yapıyormuş. Bu durumda diyalogların ve betimleme unsurlarının yardımcıları elinden çıktığını söyleyebiliriz.

Romanda gösterişe kaçmayan kısa cümlelerin ağırlıkta olduğu hareketli bir anlatım yapılmıştır.

Kısa diyaloglar oldukça geniş yer tutuyor. Bazen de birbirine bağlanan uzun ama sıkıcı olmayan cümlelere yer verilmiştir. Sürükleyici bir kurgu yapılmış. Kişi betimlemelerine oldukça az yer verilmiş. Daha çok kişilerin insani yönü üzerinde durulmuş, duygular öne çıkarılmıştır. Uzun uzun anlatılan psikolojik çözümler yoktur.

"Beni yatağa düşüren, lalem için duyduğum endişe değil; sizi görmeyişimin verdiği acıdır." s-148

"Sizler birer zorbasınız, hepiniz. Bir güzelliğe adıyorsunuz kendinizi ve sadece ama sadece onu düşünüyorsunuz. Sonra ölüme mahkum ediliyorsunuz ve darağacına doğru yürürken son nefesinizi ona adıyorsunuz ve şimdi de benden bütün rüyalarımı bütün mutluluğumu sana adamamı istiyorsun." s-156

Hollanda'nın siyasi ve kültürel manzarasıyla baş kahramanların tanıtıldığı serim bölümünde geçen eyaletler birliği, cumhuriyet, genel valilik, kral vekili gibi kavram ve unvanlar kafa karıştırıyor. Hollanda'daki genel ortamı kavramak için çok dikkatli hatta tekrar okumak gerekiyor.

Siyah Lale Romanı Tahlili PDF İndir

Bakış Açısı

İlahi (Hakim) bakış açısıyla ele alınmış ve anlatıcı ise üçüncü şahıs ağzından yazılmıştır.

"Aklından lale soğanlarını bir an olsun çıkarmayan Van Baerle, kuşları yakalamak için mutfağın bütün malzemelerini kullanarak bir tuzak kurdu." s-109

Ahmet TOK, Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni